

Itinerari d'art pels carrers del centre de Mollet del Vallès

Glòria Arimon, Josep Ramon Bertolín, Jordi Bertran, Jaume Boix,
Anna Careta, Consol Garcia-Marchan, Manu Montañó, Josep Ortiz,
Jorge Rodríguez, Asun Valiente i Joan Ventura*

Resum

Itinerari pel centre de Mollet amb nou parades on unes quantes persones, a partir de la pròpia mirada personal, ens ajuden a saber i a entendre algunes coses més de la nostra ciutat.

La ruta s'inicia a la plaça de l'Església on parlem sobre què hi havia en aquest petit relleu fa molts segles; també fem una mirada a la Marineta, al campanar i a l'escultura mural de la Pietat de l'església parroquial de Sant Vicenç de Mollet. Baixem cap a la plaça de Prat de la Riba on recordem breument els diferents noms que ha tingut aquest espai i ens fixem en alguns edificis: l'antic Ajuntament i l'antic mercat, la farmàcia, la font i la filera de cases amb el mosaic de la Moreneta. Fem la següent parada al pla de les Pruneres, on es va trobar el Menhir de Mollet, remodelat com a parc, amb un arc o portal al paisatge de la Serralada de Marina i una finestra molt especial. Després anem a la rambla de Balmes, just en l'encreuament amb la rambla de Pompeu Fabra i el carrer de la Riera, a observar els murals d'artistes grafeters. Continuem fins a Berenguer III on recordem el creixement del barri a partir de la construcció de l'estació de França i la Pelleria, observem el Museu Abelló i

fem camí cap al centre, tot aturant-nos a la casa Boix i a la del número 100, davant la font modernista. La següent parada és el Casal Cultural, on parlem de com va sorgir l'edifici, els relleus murals i les escultures que hi ha al voltant. Baixem per l'avinguda de la Llibertat i recordem el passat d'aquest indret, amb la fàbrica de can Mulà i com ha canviat per esdevenir l'Illa; al costat del Mercat Municipal observem la Garriganga i finalment ens aturem a la plaça de Pau Casals, on parlem de la Casa de la Vila, el mural de Brossa i de l'escultura del Gegant. Acabem l'itinerari al parc de Can Mulà, al davant de l'escultura de Mollet Ciutat Pubilla de la Sardana.

Paraules clau

art, grafit, església, masia, escultura, museu, modernisme, casa, paisatge

1. Plaça de l'Església

La plaça de l'Església i la plaça de Prat de la Riba són les dues places més emblemàtiques de Mollet, però són diferents: mentre que la de l'Església sempre ha allotjat el poder eclesiàstic, l'altra ha estat la seu del poder polític. La primera es troba dalt d'un petit relleu, la segona al pla. Imaginem-nos el territori com un full de paper: si hi

* Persones que van explicar aquest itinerari

ARQUITECTURA

- 1 Antic Cinema Avinguda (1947-48)
- 2 Antic Cinema Catalunya (1958)
- 3 Antiga Acadèmia Mollet (atribuïble a Domènec Sugrañes, 1931)
- 4 Antiga Casa de la Vila (Miquel Rosés, 1890)
- 5 Cal Rebull (principi s. XX)
- 6 Campanar de l'església parroquial de Sant Vicenç (medieval, modern, contemporani)
- 7 Can Mayol (principi s. XX)
- 8 Can Mulà, Biblioteca de (Cristòbal Ramírez, 1911, rehabilitació 1990)
- 9 Can Pacià (medieval i modern, possible origen romà)
- 10 Casa Boix (atribuïble a Domènec Sugrañes, principi s. XX)
- 11 Casa de la Vila (Serra, Vives, Cartagena, 2002)
- 12 Casa del pintor Abelló (1902)
- 13 Casa dels Químics (atribuïble a Domènec Sugrañes, 1915)
- 14 Casa particular del c. Berenguer III (principi s. XX)
- 15 Casa Viñas (1913)
- 16 Casal (1964)
- 17 Col·legis Nous (1925)
- 18 Conjunt de cases particulars del c. Àngel Guimerà (principi s. XX)
- 19 Església parroquial de Sant Vicenç (Francesc Folguera, 1941)
- 20 Farmàcia Amadó (principi s. XX)
- 21 Font de la plaça Prat de la Riba (1983, rèplica de l'original de Domènec Sugrañes del 1921)
- 22 Font del carrer Berenguer III (principi s. XX)
- 23 Institut Aigua Viva, Escola Oficial d'Idiomes i Centre Tecnològic GIRO (Josep M. Fort i Ramon Godó, 1996)
- 24 La Marineta, Centre Cultural (medieval, modern, contemporani, rehabilitació 1987)
- 25 Mercat Municipal (Serra, Vives, Cartagena, 1996)
- 26 Mercat Vell (Pedro Corella, 1948)
- 27 Museu Municipal Joan Abelló (façana 1908, rehabilitació Basterrechea, Ortiz, Rodríguez, 1999)
- 28 Parc de Can Mulà (1911, rehabilitacions 1982 i 2009)
- 29 Parc de les Pruneres (Serra, Vives, Cartagena, 2011)
- 30 Plaça Pau Casals (Serra, Vives, Cartagena, 2003)
- 31 Tabaran (Sebastià Mayol, 1919)

MURALS

- 1 "A" de la façana de la Casa de la Vila (Joan Brossa, 2002)
- 2 El món laboral - El món intel·lectual (Eduard Alfonso, 1969)
- 3 La Brisa (Rosa Martínez, 1968)
- 4 La Pietat (Josep Ricard, 2002)
- 5 L'assistència als ancians (Ramon Sabí, 1964)
- 6 Minerva i la flama de la saviesa (Ramon Sabí, 1964)
- 7 Sense títol (Eduard Alfonso, 1968)
- 8 Sense títol (Eduard Alfonso, 1976)
- 9 Sense títol (Juli Bono, 1976)

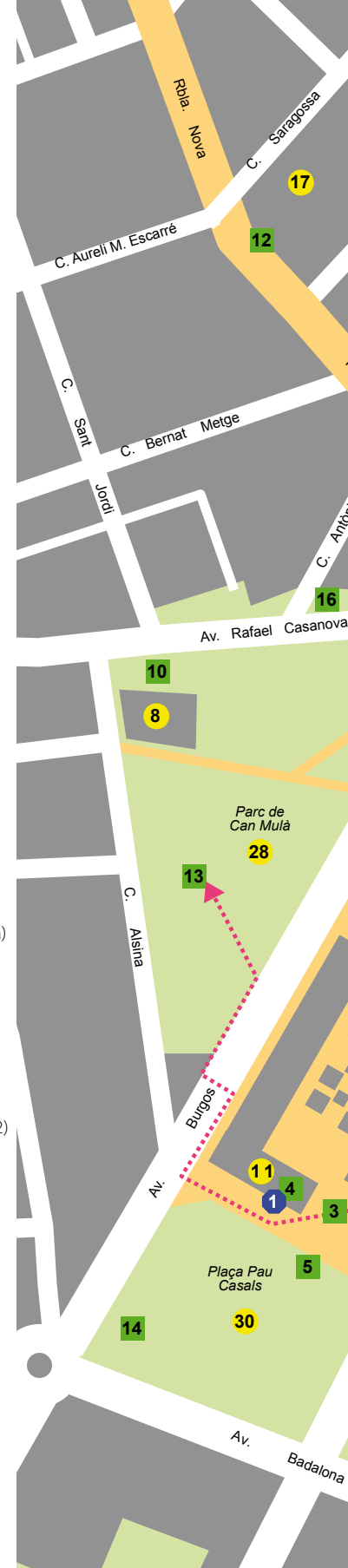
ESCLUTURA

- 1 Anselm Clavé (1965, còpia de l'original de Manel Fuxà del 1874)
- 2 Arlequí (Joan Abelló, 1996)
- 3 El Pas del Temps (Serra, Vives, Cartagena, 2002)
- 4 Estrats de la memòria. Homenatge a Jordi Solé Tura (*) (Ricard Vaccaro, 2011)
- 5 Gegant (Ramon Aumedes, 2003)
- 6 Homenatge a les víctimes dels bombardejos (Josep M. Mompín, 2009)
- 7 La Garriganga (Joan Abelló, 1996)
- 8 Lector de premsa (Joaquim Camps, 1993)
- 9 Menhir de Mollet (2011, rèplica de l'original neolític)
- 10 Menhir de Mollet (estàtua-menhir neolítica)
- 11 Mil·lenari de Catalunya (Cesc Bas, 1988)
- 12 Mil·lenari de Mollet (Cesc Bas, 1993)
- 13 Mollet Ciutat Pubilla de la Sardana (Luís Gueilburt, 1992)
- 14 Pau Casals (Ricard Mira, 2005)
- 15 Premsa d'oli (1995)
- 16 Rafael Casanova (Cesc Bas, 1979)
- 17 Santa Maria de Mollet (Sebastià Badia, 1962)
- 18 Tots els vells del món (Cesc Bas, 1995. Obra pòstuma acabada per Jose Nogué)

GRAFITS

- 1 Mur d'exhibició de la Rambla Balmes

◆-----> **itinerari**
(* a l'interior de la Casa de la Vila)



fem una petita arruga, quan comença a ploure hi circula l'aigua: ja tenim el Besòs. Si hi plou més fort, el Besòs i els seus afluents, com la riera Seca o el torrent Caganell, es desborden i la plana s'inunda, un procés habitual a la nostra terra. La plaça de l'Església es troba en un d'aquests petits relleus a recer de les inundacions històriques. El carrer de Gaietà Ventalló, que acaba a la plaça de Prat de la Riba, és el límit de dos Mollets: el Mollet que va cap al Besòs, absolutament pla, i el Mollet lleugerament ondulat. Així doncs, no és casual que l'església s'edifiqués aquí. En el passat també va ser així, ja que s'han trobat indicis de restes romanes del que probablement devia ser una vil·la, hi va haver l'església romànica amb la sagrera medieval, l'església gòtica... i, abans de tot això, probablement, el Menhir de Mollet, que també devia estar situat aquí pel mateix motiu.

176

1.1 Església parroquial de Sant Vicenç

El campanar és l'únic element arquitectònic que ha perdurat de les primigènies esglésies romànica i gòtica. Els anteriors temples estaven orientats de manera perpendicular a l'actual, és a dir, s'hi accedia pel carrer de Pere Ramon. El juliol de 1936 es va cremar l'interior, després es va enderrocar i va quedar només el campanar. L'any 1941 s'inaugura el nou temple, de l'arquitecte Francesc Folguera, el mateix que va construir el Poble Espanyol i la nova façana del monestir de Montserrat.

La façana de l'església actual ens porta a recordar la importància dels símbols. Una porta d'una església



Figura 1. Imatge de Santa Maria de Mollet (Sebastià Badia, 1962) i al fons, el campanar. Ferran Mateo

sempre és un quadrat amb un cercle al damunt. Simbòlicament, el quadrat és la terra, allò estable, el que no es mou. El cel és allò perfecte que es mou. Quadrat i cercle són la unió de la terra i el cel. Un temple no és res més que això, on el cel i la terra es toquen quan estan en contacte més directe amb la divinitat. Per això hi ha escrit: "La casa de Déu, la porta del cel". L'escultura mural de la Pietat, a la façana principal, està molt ben posada, perquè gràcies al sacrifici de la mort i resurrecció de Crist, el cel i la terra es poden tocar un altre cop i les portes del cel resten obertes. La Pietat és un dels últims elements de l'església moderna; abans la façana estava arrebossada de ciment, després es va pintar i l'any 2002 s'hi va col·locar l'escultura, relacionada amb el Vot de Poble i la Festa Major, ja que durant el segle XVII hi ha haver una sèrie de calamitats (fred, guerra i pesta negra) i el poble de Mollet va demanar ajuda a la Mare de Déu. La prometença era que, a canvi de la seva intercessió, cada any celebrarien un acte d'acció de gràcies, una celebració que amb el temps va esdevenir festiva. Per això té molt sentit aquí la presència d'aquesta escultura de Ricard Garriga, de tres metres.

L'església ha viscut tres moments fonamentals i el campanar n'és un resum, un dels elements més icònics de la ciutat. La part de baix és romànica, la intermèdia gòtica, i la superior, de principis del segle XX. Finalment, es va adequar la part del rellotge, dalt de tot. Aquest campanar i l'església segurament estaven pintats, perquè fa segles pensaven que fins que no es recobria la pedra, no estaven acabats. Els interiors també s'emblanquinaven i pintaven. Inicialment, les esglésies tenien torres (els campanars són més

tardans) que simbolitzen l'ascensió, la connexió entre la terra i el cel, i la torre és el millor lloc per fer-ho palès. També és un lloc de defensa. Les campanes criden a l'oració, però també ens trameten avisos: morts, incendis, atacs... La col·locació de les campanes és tot un ritual: beneir-les amb aigua, ungir-les amb olis, posar-los un nom (batejar-les). La campana és important perquè envia molt més que un missatge, fet que es relaciona amb les gàrgoles (el nom ve de *gargall*, un so gutural que s'associa al fet de treure l'aigua). A l'època medieval, on tot és simbòlic, les gàrgoles són criatures grotesques. Amb això, l'Església vol dir que allò grotesc, el que sabem que existeix, queda fora del món. Però les gàrgoles del campanar de Mollet no són grotesques, sinó que són els símbols dels quatre evangelistes: Joan, amb l'àliga, perquè el seu evangeli és el que mira més directament la divinitat de Crist (s'explica que l'àliga pot mirar directament la llum del sol, Crist és el sol). El toro representa Lluc, Marc és el lleó i Mateu l'àngel (té l'escut de Barcelona i de Mollet amb la data de 1501, segurament el moment de construcció d'aquest cos del campanar). Les campanes sonen i les gàrgoles amb els quatre evangelistes arriben a tot el territori en els quatre punts cardinals. La veu de l'evangeli s'expandeix per tota la terra.

1.2 La Marineta

La Marineta, l'edifici que hi ha al davant l'església, és d'origen medieval i ha tingut diversos usos. Va començar sent una masia, després va ser un hostel i ara és un centre cultural. Era una de les múltiples masies que van començar a conformar el nostre territori quan era totalment agrícola. A l'entrada hi havia una sala



Figura 2.
Hostal la
Marinette a
finals dels anys
seixanta.
Galobardes-
Molins

178

amb la zona de la cuina i les diferents estances d'emmagatzematge; la quadrera era al darrera i s'hi accedia per un passatge des del carrer de Jaume I. A la planta baixa hi ha una escala per accedir al pis superior, amb una gran sala on es feien les reunions familiars, i al voltant de la sala hi havia les diferents habitacions. Al principi, l'edifici estava aïllat, però ha acabat sent engolit per la ciutat. El carener, la part superior de la coberta, és a dues aigües i perpendicular a la façana, com la majoria de les masies de Mollet, així, quan plou, les aigües van cap als costats i no cap a la zona d'entrada, que és per on la gent entrava i sortia. Per tirar les aigües cap al costat i perquè la casa estava oberta als quatre vents, i per tant, tenia finestres als laterals, quan es van construir edificis a banda i banda van deixar-hi uns petits passatges perquè les finestres continuïn complint la seva funció. A la part superior de les finestres hi ha una inscripció que comença a la fi-

nestra de l'esquerra i que diu "L'any 1567 en Jaume Umbert m'ha fet". També són interessants els esgrafiats. Ara veiem moltes masies amb pedra repicada, perquè el morter sempre va absorbint la humitat i en canvi, si hi posen una capa de calç estan més ben protegides. Hi ha un rellotge de sol, com a moltes masies.

2. Plaça de Prat de la Riba

Ens trobem a la zona plana. Durant el segle XX, aquesta plaça va ser el punt estratègic de trobada, de festes i de mercats. L'any 1890 s'hi va edificar l'Ajuntament, obra de Miquel Rosés. Ha tingut diferents noms segons l'època: Constitució, Prat de la Riba... Al mig de la plaça hi havia una font del 1921, d'estil modernista, obra de Domènec Sugrañes, deixeble de Gaudí i arquitecte de l'Ajuntament de Mollet. L'any 1939, en acabar la guerra civil, l'Ajuntament franquista va canviar el nom per Plaza del Caudillo. També hi va fer el Mercat Municipal el 1949. El



Figura 3. Cases de Prat de la Riba amb el mosaic de la Mare de Déu de Montserrat al fons. Ferran Mateo

1961, quan era alcalde Francesc Llorens, es va enderrocar la font i es va posar al seu lloc un sortidor. L'Associació de Veïns del Centre, ja en democràcia, va fer una subscripció popular per recollir fons per recuperar la font enderrocada, el 1983. Ara l'antic mercat és un equipament cultural i l'antic Ajuntament és la seu del Registre Civil i del Síndic Personer.

La farmàcia Amadó és un edifici emblemàtic del segle XIX, amb façana neogòtica i una porta monumental de ferro forjat. A continuació hi ha edificacions de cases de planta baixa i pis, conegudes abans com a cal Joval, cal Creus, Marfà... que van des del carrer de Gaietà Ventalló fins a les escales per on s'accedeix a l'església, per salvar el desnivell. Just en aquell

racó hi ha el Monument al Mil·lenari de Catalunya, del 1988, obra de l'artista molletà Cesc Bas, d'acer, en forma de colom. A dalt de tot d'aquestes cases, abans de la guerra hi havia un medalló de la Verge de Montserrat que quedava davant de l'Ajuntament, que el va fer tapar. Després, les cases es van enderrocar i l'antic propietari va voler recuperar la imatge de la Mare de Déu de Montserrat. Recordem que des del segle XVI la Verge de Montserrat tenia aquesta indumentària i que es va fer un intent de retornar-la a la imatge original, romànica, però hi va haver una mena de rebuig popular perquè la gent volia continuar veient-la vestida així. En la darrera rehabilitació, s'hi va col·locar l'actual mosaic de la Moreneta.



Figura 4. Parc de les Pruneres, amb la Serralada de Marina al fons.

3. Parc de les Pruneres

Continuem en zona plana i inundable. L'any 2009, es remodela aquest espai amb un projecte dels arquitectes Serra-Vives-Cartagena. Es construeix un gran parc i un aparcament subterrani. Durant les obres es troba, de manera casual, el Menhir de Mollet, una de les peces més extraordinària de l'art megalític català i de l'Europa meridional. El lloc de la troballa no coincideix amb l'emplaçament originari del menhir, que se situaria en algun punt elevat proper, probablement en la petita elevació on trobem l'església parroquial de Sant Vicenç. Des d'allà, no sabem ben bé perquè, el menhir hauria estat transportat i abandonat al pla de les Pruneres, on va quedar sepultat i d'aquesta manera preservat per sediments al·luvials, fruit de les reiterades avingudes del Besòs, la riera Seca i el torrent Caganell. A l'extrem diagonalment oposat on es va trobar ara

hi ha una rèplica (l'original es troba al jardí literari de can Mulà). El menhir de Mollet no només és un menhir. L'existència d'un rostre en relleu en una de les cares el converteix en una estàtua-menhir, en una obra d'art, en la primera escultura molletana.

El parc de les Pruneres no té cap eix de simetria, però sí uns eixos de circulació. El fet de tenir l'aparcament a sota condiciona el que hi ha a la superfície, ja que no hi pot haver arbres d'un port important, però sí vegetació que no arrelhi gaire endins. Hi ha a la vista, les ventilacions de l'aparcament.

Les places no han de ser només elements amb un punt estètic, sinó que hi ha d'haver elements de modernitat, de disseny i d'avançament tecnològic. Al parc es van fer dues zones: la més urbanitzada, amb paviment dur, i la més tova, que juga amb l'artificialitat del pla i la natura de formes més orgàniques, i, en certa mesura, juga



Figura 5. **Pantalles de leds al centre de les Pruneres.**

amb les formes que tenim al fons, la Serralada de Marina. Si ens posem a davant de l'arc, podem acabar amagant, amb les capçades dels arbres, la majoria de les construccions i el que acabem veient és una perllongació del parc amb la serralada.

Hi ha uns quants llocs d'estada dins del propi parc: una reproducció d'un bosc de pruneres, llocs per seure-hi, zones de joc davant de l'escola i dos elements simbòlics: l'arc, que és una mena de porta sense elements mòbils, amb una cortina d'aigua que produeix un núvol difuminat, com una representació del cel. Al mig del parc hi ha dues pantalles de leds on es projecten imatges i informació escrita, com si fossin dues finestres, o una, perquè de fet, la lectura que se'n fa és la mateixa imatge partida en dos. Normalment, les finestres serveixen per comunicar un edifici amb l'exterior: també ens entra informació, perquè de la finestra estant podem veure si fa sol, si plou, qui passa... La finestra que hi ha al centre del parc és unidireccional, només entra informació de dins cap enfora.

En aquest paisatge som espectadors i alhora actors. L'escenari és el propi del parc.

181

4. Rambla de Balmes

Som a la rambla de Balmes, confluència amb la rambla de Pompeu Fabra i el carrer de la Riera, davant d'una immensa paret on hi ha grafitis.

Aquests grafitis formen part del projecte MurArt, iniciat el 2008 per l'Ajuntament i autogestionat pels mateixos grafiters. En aquest mural hi ha diferents tipologies de grafitis: Manu Montaña és grafiter en actiu, membre del grup KDS, ha estat des del principi en aquest projecte, el coneix i és particip d'alguns d'aquests grafitis. De les 17 tipologies de grafit que hi ha a Mollet i voltants, aquí en trobem bastants: *wild style*, *semi wild style*, *pastel*, *old school*, *bubble letters*... L'origen rau en el que anomenem *tag*, una signatura que després ha anat evolucionant amb les diferents tipologies



182

Figures 6 i 7. Grafit d'Ariz, AZ Mixed Media; grafit de Geo, on barreja estils bubble i bombing, a continuació, cara del fill del grafiter, Berok i al final, lletres mid wild sytle. A la fotografia inferior, retrat de l'àvia de Dase, un grafiter, fet per un company

de lletres. Per donar-se a conèixer feien servir el bombing, que és anar posant la signatura arreu.

D'esquerra a dreta, el primer grafit és de Terno, pioner de la vella escola a Catalunya. El següent és d'Ariz, un escriptor que estampa el nom arreu, com a l'antiga fàbrica Lefa (Mixed Media). Després tenim un grafit de

Geo, que barreja bubble i bombing amb un estil abstracte, on, com els rellotges de Dalí, la part de baix sembla que es vol fondre. En els següents veiem la cara del fill de l'escriptor, molt conegut. Podríem dir que ara, fer realisme és el més innovador. El treball s'inicia a partir d'una fotografia o un esbós i es comença amb

un marcat, després es passa a fer els tons foscos, que es van aclarint amb tons clars (els esprais han evolucionat moltíssim, hi ha més de 300 tipus de colors només en esprais grans) i amb l'esprai Alien es poden fer ombres i aclarits. Hi ha molta diferència entre els treballs d'abans i els d'ara; quan es va començar a fer grafit i no eren legals, tot es feia molt ràpid perquè calia marxar corrents. En el moment que es comença a regular, els treballs poder ser de més qualitat.

A continuació en tenim un que simbolitza el *mid wild style*. I a continuació n'hi ha un *wild style*. Aquest mural es va fer amb motiu de la celebració del KDS 3, un esdeveniment que organitzem a Mollet, i abasta les quatre branques del hip hop, on vam convidar artistes de fora. L'objectiu del *wild style* és fer-ho tan complicat perquè no s'entengui i per això, cal molt esforç i molta gràcia. El següent grafit està dedicat a dos amics nostres que van morir. L'altre està fet en una tècnica abstracta: l'artista primer va fer els trets del rostre ben fets i després va llançar-hi pintura. Simbolitza una cara i amb la pintura al damunt representa els dubtes.

A continuació veiem l'àvia de Dase, un grafiter, feta per un company seu, que rememora la vella escola: la cara d'una iaia en estil grafiter. Són els orígens, una peça realista en 3D i 2D. Molt poca gent ha fet res igual en tot el món.

El següent és model pastel, no té línies i les lletres són en 3D. No s'entén, i aquí hi ha la gràcia. Com més complicades són les lletres, els grafiters valorem més l'esforç que suposa fer-ho. Són lletres en 3D com si sortissin de la paret. Quan jo escric, intento que les meves peces no es puguin llegir, mentre més estranyes, millor.

En aquests casos, no busco comunicar-me. Si vull transmetre, faig coses amb més realisme.

La següent és una peça de Dase, d'estil realista, que representa la seva xicota. Com que tenia un cap una mica en forma de meló, l'artista la dibuixà així. Ho va fer a partir d'una foto, però no va tenir temps d'acabar-lo. Si un artista habitual triga tres o quatre hores, Dase, que és molt perfeccionista i treballa molt els traços i les ombres, pot trigar 12 hores.

Per acabar, una peça d'Yles, una molletana de la vella escola. Va començar cap els anys noranta i continua. Les lletres són molt senzilles, es pot llegir força bé, i tant els 3D com els traços i les lluentors són molt de la vella escola. No busca tant la perfecció sinó que el seu nom es reconegui.

5. Carrer de Berenguer III

5.1 Museu Abelló

Ens trobem al davant del Museu Abelló, on hi havia la carretera que anava de Badalona a Sabadell, passant per Santa Perpètua. Quan van fer l'estació de França, aquesta banda del poble va créixer molt, amb cases a banda i banda al llarg d'un carrer on no hi havia res al darrera.

L'edifici modernista era propietat de la Pelleria i l'any 1917, amb motiu d'una vaga, els amos van cedir-lo a la Guàrdia Civil, que s'hi va estar fins a principis dels anys setanta. Més endavant, l'Ajuntament va comprar l'edifici on després es va fer el museu.

L'edifici té la cornisa de forma ondulada i a sobre dels forats, les llindes treballades amb motius florals. De composició simètrica, hi ha un continu amb el pis principal. Abans de la remodelació hi havia una separació en el balcó partint dels pisos (de fet eren quatre pisos) i a dalt hi havia la



184

Figura 8. Museu Abelló, amb façana de 1908 (rehabilitació: Basterrechea, Ortiz, Rodríguez, 1999). Ferran Mateo

repetició, dos pisos més. S'entrava per la porta del mig i hi havia l'escala de veïns que pujava a dalt. En el moment de fer l'adaptació de l'edifici per a museu, l'únic que s'havia de conservar per normativa era la façana del c/ Berenguer III. Partíem d'una estructura d'edifici feta, que canviava d'ús. Com a museu era contraindicat que tingués obertures, perquè cal un espai pràcticament tancat, sense llum, per no malmetre les obres d'art. Per això es va massissar la finestra, que sobresurt.

El Museu Abelló, inaugurat el 1999, té dues parts: una és la que constitueix l'edifici antic (aquí es van tapiar les finestres perquè no era obligatori conservar-les) i després es va construir l'edifici modern. La separa-

ció entre l'un i l'altre es fa mitjançant unes làmines, on hi ha l'escala. El nou edifici és de formigó vist, amb elements d'alumini. Hi ha tres plantes, però la de dalt no és sencera, només ocupa el que havia estat l'antic edifici i la resta és una terrassa on es fan activitats culturals. Aprofitant el soterrani, a baix hi ha una sala on es projecten diapositives sobre Joan Abelló.

5.2 Casa Boix

En Jaume Boix, més conegut com en Jaume dels corrals, vivia al carrer de Berenguer III on hi havia una carnisseria de carn de cavall (a prop de la cantonada amb Jacint Verdaguer). Més enllà, en direcció a l'estació, tot eren camps i en Boix, en una parcel·la

seva, hi tenia uns horts. Al davant hi havia can Creus, on va viure el pintor Joaquim Mir de l'any 1913 fins al 1920. La casa Boix es va començar l'any 1927 i l'arquitecte va ser Domènec Sugrañes. La meitat era assecador, perquè es dedicaven al negoci dels pernills, però quan van deixar de fer pernill sec, tot va ser habitatge. A la banda de darrera, que dóna a la rambla de Balmes, hi havia uns corals i en Jaume Boix era l'encarregat de portar-los.

El ràfec de la façana està fet en petites mènsules de totxo vist, que sobresurten, i els arquets que els van fent, unes peces de ceràmica vidriada que són de color verd. També hi ha una mena de reixetes de ceràmica vidriada que són de ventilació de la càmera d'aire. Les obertures de totes les llindes són de totxo vist, recolzades en una peça de rajola vidriada. La façana és quasi simètrica perquè hi ha un eix de simetria entre la porta i les dues finestres que té a banda i banda. En canvi, hi ha una part que és disi-

mètrica perquè és la zona on trobem l'entrada del garatge (abans hi entraven els carros) i a dalt, una finestra. Des de fora sembla una part amb un altre caràcter de casa, ja que el que és l'habitatge té un balcó corregut que ho unifica tot.

5.3 Casa particular, número 100

A la cantonada amb el carrer de Jacint Verdaguer, de principis del segle XX, hi destaca el petit jardí, amb la casa retardada. La façana té una composició simètrica amb elements d'arcs mig arabescos i la reixa del jardí, de ferro. A dalt hi ha una cornisa amb elements florals que es feien prefabricats i s'anaven col·locant.

La font del davant és modernista. En tot Mollet n'hi havia vuit, més la de la plaça de Prat de la Riba. L'any 1998 es van substituir totes les canonades d'aigua del carrer, que estaven molt malmeses i el clavegueram que passava per sota. Llavors es va haver de treure la font i es va tornar a reconstruir resseguint els dibuixos originals.



Figura 9. Carrer de Berenguer III, cantonada Jacint Verdaguer, amb la casa del número 100 i la font modernista. Ferran Mateo

6. Casal Cultural

El primer terç del segle XX Mollet demana una biblioteca a la Mancomunitat de Catalunya. El primer espai que es troba per fer-la és la Casa dels Mestres; el propietari era un senyor gran amb tres fills; es negocia amb ell el preu i s'acorda pagar-ne 4.000 pessetes, però l'amo mor, els fills no es posen d'acord i el projecte se'n va en orris. La situació política canvia i el projecte resta oblidat. Quan a mitjan anys seixanta es torna a parlar de la biblioteca, es proposa un terreny de propietat municipal al final de la rambla de Balmes, al davant del col·legi de les monges que, tot i les humitats —a tocar de la llera del torrent Caganell—, s'acaba acceptant.

Simeó Rabasa (primer alcalde franquista i amo de la fàbrica de motocicletes Derbi) feia temps que volia fer una llar per als avis i una escola de formació professional per a joves. A partir d'aquests tres eixos: llar d'avis, escola de formació professional i biblioteca, s'encarreguen diferents projectes, un dels quals el fa Domènec Sugrañes, però se n'acaba triant un de diferent.

L'edifici es va inaugurar el 1964 i té tres plantes: a la baixa hi havia la llar dels avis; a la primera la biblioteca i a la segona aules de formació. Quan es va rehabilitar l'edifici de can Mulà, el 1982 la biblioteca va passar allà.

A la façana que dona a Berenguer III i a la de la banda de Balmes hi ha dos relleus murals de Ramon Sabí que es van construir en el mateix moment: *L'assistència als ancians* i *Minerva i la flama de la saviesa*. En el parterre de la banda de la rambla hi ha un enorme test de pedra, que possiblement és un cup de l'època romana trobat fa anys, durant unes obres, a la confluència de les avingudes de Badalona i Burgos.

Un any després de la inauguració del Casal Cultural, el 1965, es col·loca un bust d'Anselm Clavé amb la inscripció "El Clavell i Mollet", com a homenatge a la Coral El Clavell, nascuda l'any 1913 a Mollet i a totes les corals. És l'escultura més antiga que tenim a Mollet, còpia d'un bust de l'escultor Manuel Fluxà després de la mort d'Anselm Clavé el 1874, que van col·locar al panteó del cementiri del Poble Nou.

186



Figura 10. Casal Cultural (1964). Bust d'Anselm Clavé, mural de Ramon Sabí, test de pedra (possible cup romà) i monument a Tots els vells del món (Cesc Bas, Josep Nogué, 1995). Ferran Mateo

6.1 Monument a *Tots els vells del món*

Frederic Ros Chacón va ser durant anys l'impulsor dels Homenatges a la Velleja. Cap a l'any 1995, com que s'havien deixat de fer, va voler fer una mostra de reconeixement als avis en forma de monument. Es va crear l'Associació d'Amics Voluntaris de la Gent Gran i es va organitzar una comissió ciutadana per buscar finançament. El van encarregar a Cesc Bas, però, malauradament, va morir abans de poder-lo acabar. Llavors van demanar a Josep Nogué, que havia col·laborat moltes vegades amb ell, si podia acabar el projecte. Va fer una maqueta en cartró, va fer les peces en diferents plantilles i les va passar als tallers Cortada, que són els que van executar finalment l'obra.

El monument simbolitza el relleu generacional. Els vells van baixant per l'escala de la vida i els joves van pujant a trobar-se amb els avis. L'escultura conté materials i aliatges

molt diferents. Trobem acer inoxidable, acer corten (acer feblement aliat que en contacte amb l'aire es recobreix d'una pàtina de rovell densa que el fa resistent a la corrosió) i acer al carboni galvanitzat. L'acer inoxidable té un color lluent, ja està oxidant però no es veu. La lluentor simbolitza l'esperit de la joventut, el no pas del temps. L'acer corten es veu oxidat, però no és òxid de ferro, sinó una capa protectora que evita que el material continuï oxidant-se i queda un color de rovell que simbolitza la vellesa, la degradació. Però encara hi ha un element més, l'arbre de la vida. Inicialment, quan es va pensar en situar l'escultura aquí, es volia posar un dels plataners al voltant de l'escala, però després es va valorar que amb les arrels es podria alçar el terra i fer malbé el monument. Se'n va plantar un de nou, que es va assecar i així va quedar. Per tant, no es pot dir que l'escultura estigui acaba-



Figura 11. Rambla de Balmes. A l'esquerra, Casal Cultural i monument a *Tots els vells del món*. Ferran Mateo

da del tot, perquè l'escala helicoidal havia de girar al voltant de l'arbre; és d'acer al carboni però la van haver de galvanitzar per culpa de la corrosió, i, a més, la van pintar.

Tècnicament, hi ha molts elements soldats i també molts forjats, d'afaiçonament, molts corbats. Amb això, l'autor volia donar idea de volum amb el buit: hi ha peces tallades; la cara, per exemple, ens la imaginem en tres dimensions, però estem veient el que no hi ha, el volum és allò que no veiem.

7. Illa de Can Mulà

L'any 1913, Frederic Ros Sallent inverteix les rendes del camp en una fàbrica tèxtil: Can Mulà. El terreny ocupava tot el que ara és l'illa; a l'altre costat del carrer de Burgos hi havia la residència particular dels Ros, amb extensos jardins i un camí arbrat que comunicava la fàbrica amb l'antic habitatge, que avui allotja la biblioteca. La fàbrica es converteix en una de les

indústries més reconegudes de Catalunya i Espanya, però arran de la crisi del tèxtil comença a tenir problemes fins que fa fallida el 1971. Els fills de Frederic Ros, Ramon i Frederic, acorden cedir el parc i l'edifici a l'Ajuntament per a un equipament cultural, mentre que l'any 1987 l'Ajuntament comença a negociar amb ells la compra dels terrenys de l'antiga fàbrica. Més endavant es fa un Pla especial d'ordenació urbana d'aquesta zona, que inclou un mercat, habitatges, un cinema, un aparcament i l'edifici de la Casa de la Vila.

7.1 La Garriganga

Aquesta escultura es troba al carrer del Mercat i homenatja una marmanyera vinguda de la Garriga l'any 1919, Carme Niubó, que va viure a Sant Fost fins els anys trenta o quaranta. Baixava amb el carretó a vendre fruita i verdura a la plaça i va ser model del mestre Abelló. L'any 1993, a partir d'un quadre que Abelló havia



Figura 12. Parc de Pau Casals, amb l'edifici administratiu de la Casa de la Vila a l'esquerra i els habitatges a la dreta (Serra-Vives-Cartagena, 2003). Ferran Mateo

pintat feia anys, el mestre fa un projecte d'escultura. Primer el modela amb fang, després amb guix i finalment el fa de bronze. En el procés del pas de dues dimensions a tres l'ajuda el modelista i escultor Ferran Bernat. El gener de 1996 Abelló la dóna a l'Ajuntament amb motiu de la inauguració del Mercat Municipal i es modela amb la tècnica de la cera perduda: s'aplica una capa de silicona, se li dóna una rigidesa amb polièster o guix, es treu l'original, a l'interior de l'escultura es posa cera que quan solidifica es queda el model de cera, i a partir d'aquí ja es fan els encofrats, quan es posa el bronze líquid la cera es va fonent (per això es diu perduda) i el que queda quan solidifica és la figura en bronze.

8. Plaça de Pau Casals

8.1 Casa de la Vila

La Casa de la Vila és dels mateixos arquitectes (Serra-Vives-Cartagena) que posteriorment van fer el parc de les Pruneres. Els dos edificis que la formen són de formigó, per economia i per simbolitzar l'esperit de

durada en el temps. La separació de l'un i de l'altre es fa per una escala envoltada de vidre, que és l'escala d'emergència, amb el mateix criteri del Museu Abelló: que l'element on hi ha l'escala comparteixi els dos edificis, en aquest cas, per separar l'edifici administratiu de l'institucional. També té elements tecnològics, com les plaques fotovoltaïques de la façana principal de l'edifici administratiu. L'edifici institucional dóna la sensació d'un gran cub suspès a l'aire. Vist des de la plaça de Pau Casals, sembla com un balcó de l'edifici administratiu, i d'aquest balcó, encara surt un altre balcó, el d'alcaldia. La transparència que hi ha per sota era una de les propostes que van fer els arquitectes, d'aquesta manera hi ha comunicació visual entre els espais centrals de l'Illa i la plaça de Pau Casals.

Com al parc de les Pruneres, hi ha una zona de paviment llis i una altra sense pavimentar, amb ondulació i vegetació, però mentre a les Pruneres l'aparcament és sota la zona pavimentada, aquí s'oculta sota una gran duna amb gespa.



Figura 13. Edifici institucional de la Casa de la Vila. Ferran Mateo



Figura 14.
Vista parcial de la Casa de la Vila amb l'edifici administratiu a l'esquerra i l'institucional a la dreta, units per una escala envoltada de vidre. Ferran Mateo

8.2 Gegant

L'any 2005 Mollet del Vallès és Ciutat Gegantera de Catalunya i es fa un concurs públic per fer una escultura d'un gegant a la plaça de Pau Casals. El guanyador és Ramon Aumedes, fill de Guissona, que des de molt petit havia viscut el món dels gegants. Li agradava posar-se sota les faldilles del gegants i només veia una figura molt alta que girava. El seu projecte representa, doncs, el que per a ell era un gegant: una figura alta que girava.

L'escultura és un tub sense soldadura (5 m d'alçada) i té un eix a l'interior, uns rodaments a dalt i uns rodaments a 1 m de baix. Bascula una mica per evitar que la gent es faci mal quan hi posa la mà. És d'acer *corten* i hi ha dues coloracions: la part superior, que no podem arribar a tocar, on es conserven les dues capes d'òxid que es formen de manera natural; en canvi, la part inferior, menys lluent, on la gent s'acosta i el toca per fer-lo rodar, va perdent la capa externa d'òxid. Ara és quan es pot afirmar que l'escultura està acabada; calia que la gent el toqués i el canvi de coloració de l'acer *corten* i el solc d'erosió als peus gegant denoten que la quitxalla s'hi acosta per fer-lo ballar. Ja és part de la ciutat.

8.3 La A d'en Brossa

Durant el procés de disseny i execució de la Casa de la Vila, els arquitectes van suggerir fer un mural per a la façana sud-oest, que feia 30 metres d'amplada i 18 d'alçada. L'Ajuntament va fer la proposta a Joan Brossa, que va acceptar. Van mostrar-li alguns símbols del Mollet antic: el moll trobat a l'escut civil que hi havia a l'arquitrav de l'església gòtica de 1498 i les onades que formaven part del segell del Comú de Mollet, de 1771. Brossa va incorporar aquests elements com a símbols dels orígens del passat de Mollet i hi va afegir una de les seves marques, la A. Brossa deia que significava la primera lletra de l'abecedari, per tant, la introducció al món de la cultura. Però també és la A de l'Ajuntament, la primera institució de la ciutat, de l'amistat, l'animal, l'amor... Malauradament, nou dies després de presentar el projecte, Brossa va morir. Aleshores, els arquitectes van haver de desenvolupar el projecte i plasmar-lo en grans dimensions. Encara que ho sembli, la A no penja de la façana, sinó de l'estructura interna de l'edifici amb uns suports que van directament al formigó, a les bigues de dintre. Es van fer 21 panells de formigó in situ. Per fer les onades i



Figura 15. Monument Mollet, Ciutat Pubilla de la Sardana, al parc de Can Mulà (Lluís Gueilburt, 1992). Arxiu Històric Municipal.

el relleu del peix van preparar unes peces de fusta, que van posar dins de l'encofrat i el formigó, fins que es va assecar. La A es va soldar aquí i està formada per bigues en forma de U que es van anar tapant pel davant i pel darrera amb unes planxes. Es va soldar per art elèctric, amb elèctrodes, i després, unes grues i unes orelles van anar aixecant-la i penjant-la, com qui penja un quadre sobre els suports que s'havien fet prèviament a l'estructura.

És la figura més gran que tenim a Mollet, perquè des de la punta de la A fins a la pota hi ha 23,8 metres, mentre que l'agulla de rellotge de la Farinera en fa 20 i l'escultura d'Udaeta de la rotonda del Calderí (un rellotge de sol que no mesura les hores, amb un poema de Martí Pol relatiu al pas del temps), en fa 11 m. Brossa deia que la volia pintada de color de sang de toro, i així es va fer.

9. Parc de Can Mulà

9.1 Mollet, Ciutat Pubilla de la Sardana

L'any 1992 Mollet va ser seu olímpica, i també Ciutat Pubilla de la Sardana. Quan es va decidir fer una escultura commemorativa, juntament amb l'entitat Tradicions i Costums, el regidor de Cultura, Oriol Fort, ho va proposar a Luís Gueilburt. L'artista havia arribat a Barcelona provinent d'Argentina on hi havia una terrible dictadura. Era el dia de la Mercè d'un setembre de 1978 i es va trobar una Barcelona esplèndida, en festes. I va dir: em quedaré aquí a viure. I encara hi viu.

Gueilburt va recordar el sentiment de quan va arribar, de ball, de festa... i va fer uns sardanistes que es miraven a la cara i somreien, però com Aumedes amb el Gegant, va tenir certes crítiques perquè alguna gent del món sardanista no veien bé que els sardanistes es miressin i somriguessin. L'escultura té la lletra

M, que es refereix a Mollet, orgull de ciutat, però també a Mulà. Aquesta zona del parc s'estava reurbanitzant i s'havia dit de col·locar l'escultura al davant de la biblioteca, a prop de la porta, però finalment es va posar més cap al mig del parc. L'escultura fa 1,80 metres però si Gueilburt hagués sabut l'emplaçament real, l'hagués feta més gran. Tanmateix, li agrada que la gent la trobi a la seva mida, hi transiti i la toqui.

L'escultura té molts materials: d'una banda, la M està feta amb acer al carboni soldat, mentre que els sardanistes i el logotip de l'entitat són de fosa de ferro (ferro colat). Com que quan s'oxida el ferro forma un òxid de ferro porós, tant la fosa com els acers al carboni s'han de protegir de l'oxigen i de la humitat, per això es

pinta, com en aquest cas. En algunes parts la pintura ha saltat i es pot veure fàcilment l'òxid: hi ha algunes zones on es veu algun sardanista afectat. La corrosió causada pel pipí dels gossos també afecta l'escultura i per això es va haver de posar un perímetre a la base de la lletra M.

A més de la fosa de ferro, que es va fer a la sorra, i de l'acer al carboni, també trobem bronze a l'escut de Mollet i a les lletres de Mollet, mentre que les lletres de Ciutat Pubilla de la Sardana es van fer amb llautó. L'autor, per donar-li calidesa, volia que quedés com si fos lletra manuscrita i va fer les lletres corbant les planxes i les va ajuntar amb soldadura. La base és pedra artificial amb ciment blanc i colorant negre.

Per aquest cop, el passeig ha acabat.